

Kari Kurír

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának
hírlevele

Elektronikus változat:
<http://www.arts.u-szeged.hu/kurir>

209. szám

2008. április 21.

Információk

1. A Bölcsészettudományi Kar dékáni tisztségére kiírt pályázatra egy jelölt, dr. Csernus Sándor egyetemi docens adta be pályázatát. A pályázatról a Kari Tanács és a Szenátus várhatóan 2008. májusában nyilvánít véleményt, és ezek eredményét figyelembe véve Rektor úr nevezi ki a Kar új dékánját, aki 2008. július 1-jétől három évig fogja irányítani a Kart. Az alábbiakban közöljük a pályázó vezetői koncepcióját.

Vezetői program

I./ Eddigi tevékenység és indíttatás

Tanulmányaim, szakmai tevékenységem 1970-óta kötnek a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karához. Az eddigi életem úgy hozta, hogy a történelem-francia szak elvégzésével, majd a történelem és azon belül a középkori történelem, illetve a nemzetközi kapcsolatok történetének oktatása és kutatása által megkövetelt feladatok elvégzése mellett részt vehettem a kar és esetenként az egyetem közéletében is, miközben – a nemzetközi kapcsolatokban szokásos ritmusban (vagyis négy-öt évenként), hasonló időtartamú külszolgálatban dolgozhattam Franciaországban, az oktatás, a tudományszervezés és a kulturális kapcsolatok területén.

Az egyetemen eltöltött csaknem 38 esztendőből, több részletben, mintegy 16 esztendőt dolgoztam a külföldi oktatásban és a kulturális diplomáciában, melynek során – s itt ezt fontosnak tartom megjegyezni – mindig törekedtem arra, hogy a számomra *par excellence* küldő-intézményként és bázisként szereplő Szegedi Tudományegyetemmel, annak oktatóival, hallgatóival, különösen pedig a Bölcsészettudományi Karával kapcsolatban maradjak, s hogy a magam lehetőségeivel külföldön is

segítsem megvalósítani azokat a célokat, amelyek az egyetemen, a karon, vagy éppen a történeti intézetben fogalmazódtak meg.

Ez a kettős életpálya talán lassította a tudományos és oktatói előmenetel ritmusát, ugyanakkor szélesre tárta a kapukat és olyan nemzetközi kapcsolatrendszer és tapasztalatok megszerzésére kínált lehetőséget, mely a kizárólagosan akadémiai típusú karrier esetében valószínűleg nem következett volna be.

A két, egymással párhuzamosnak tekinthető és egymásra – érzésem szerint – jótékony hatást gyakorló tapasztalat-rendszer eddig jól egészítette ki egymást: a szűkebb szakterületen hozzájárult az általános látókör kiszélesítéséhez, míg a diplomáciai munkában adott egy sajátos, a nemzetközi kapcsolatok művelésének közvetlen szakmai bázisán túlmenő biztonságot, és más, állandó szakmaiságra törekvő megközelítést.

E kettős kihívásban a szerencse sem került el: a szegedi egyetemen mindig megvolt az a színvonalas szakmai (s ezen túlmenően a kollegiális és – sok esetben mondhatom – baráti) bázis, melyre itthon és külföldön bizton számíthattam, a külszolgálataim során pedig olyan időszakban (a 90-es évek elején, illetve a 2000-ik esztendő táján) kerültem a magyar oktatási és kulturális diplomáciába, amikor az ország lehetőségei tágra nyíltak, s a művelődési és politikai kapcsolatok terén is látványos fejlődés következett be. Így megadatott, hogy az oktatás-modernizálással kapcsolatos kérdésekről az OECD Oktatási Bizottságában szerezzek tapasztalatokat, hogy részt vegyek az első jelentős, a magyar civilizáció komplex értékeit bemutató külhoni kulturális évad (Franciaország 2001) előkészítésében és levezénylésében, s hogy saját területemen tevékenyen dolgozva végigkövethessem azt a folyamatot, melynek eredményeképp Magyarország az Európai Unió tagjává lett.

Eközben szakmai érdeklődési köröm is kiszélesedett, kiegészült a nemzetközi kapcsolatok (ezen belül a magyar-francia kapcsolatok) és az európai integráció történetének tanulmányozásával, az átfogó oktatás-modernizálási kérdések iránti kíváncsisággal, a kultúrával kapcsolatos koncepciók és a kulturális diplomácia tanulmányozásával. Ugyanez vonatkozik – kissé más összefüggésben – a vezetői munkára is: hiszek abban, hogy a korábbi hazai, valamint a rendszeresen ismétlődő, nemzetközi együttműködésben betöltött megbízatásokból származó ismeretek és tapasztalatok, adott alkalommal, a kar vezetésében is hasznosulhatnak.

Mindenesetre, hazai munkám során eddig is rendre igyekeztem felhasználni mindazt, amit külföldön tanultam, megismerni és követni a hazai fejlődés ritmusát az oktatásban, a kutatás szervezésében és a kutatásban egyaránt. Az egyetem különböző egységeinél, adminisztrációjában és tisztségeiben dolgozó kollégákkal külföldi tartózkodásom idején is kapcsolatban voltam, s a kar működését és a vele szemben megformálódó kihívásokat is nyomon követtem. Noha az utóbbi években az itthoni – elsősorban a szegedi folyamatoknak nem voltam tevékeny részese (bár 2006 januárjában tértem haza, s a magyar felsőoktatás életében két év is nagy változásokat hozó idő tud lenni...), törekedtem arra, hogy megismerjem az új egyetem egyre változó és megújuló szerkezetét (s benne a kar helyzetét). Ezért úgy vélem, nem teljesen ismeretlen számomra az a kari és egyetemi terület, amelyen a következő időszakban egy bölcsészkar vezetőnek dolgoznia kell.

Ugyanakkor éppen ebből a helyzetből is következik, hogy mivel az elmúlt időszakban esztendőkön át nem vettem részt a Bölcsészettudományi Kar napi életében, konkrét oktatásszervezési és adminisztrációs munkájában, ez egy olyan terület számomra, melynek működtetésében – megválasztásom esetén – szeretnék számítani az e területen már tapasztalt kollégák s a bölcsészettudományi kari adminisztráció hathatós segítségére.

II./ A Bölcsészettudományi Kar ma. Megközelítő helyzetfelmérés

Az alábbiakban azokat a fontosabb elemeket szeretném kiemelni, amelyek számomra a kar jelenlegi helyzetét mutatják, és a kari munka belső, intézményi és intézményen kívüli feltételeinek meghatározásában döntő fontosságúak.

II.1./ Az SZTE BTK helye és működési környezete

A fentiekből következően, az elmúlt esztendőök során rendszeresen abban a helyzetben voltam, hogy láthattam az egyetemet és azon belül a Bölcsészettudományi Kart belülről, kívülről és egy bizonyos – nagyobb, mondjuk nemzetközi – távolságból is. Szeretném tehát már a bevezetőben leszögezni, amit a kar vezetői és saját területeikre vonatkozóan a kar vezető oktatói és kutatói is tudnak, és minden bizonnyal meg tudnak erősíteni: a JATE (illetve immár az SZTE) Bölcsészettudományi Kara a magyar felsőoktatási intézmények között (a konkrét rangsorok és az általános vélekedés alapján is) az ország legismertebb és legelismertebb bölcsészettudományi karai közé tartozik. Különböző fórumokon többször elhangzott (és leíratott), hogy a Szegedi Tudományegyetem előkelő helyeken szerepel a felsőoktatási intézményeket presztízs-rangsorba állító listákon, amihez továbbra is hozzá lehet tenni, hogy a Szegedi Egyetem a Bölcsészettudományi Karok között is rangos helyet foglal el. (Ezt itt akkor is ildomosnak tartom leírni, ha azok számára, akik olvassák, ez a megállapítás már evidencia.)

Egy vezetői koncepciónak nem lehet feladata, hogy reprodukálja az intézményre és benne a karra vonatkozó adatokat és mutatókat, noha nyilvánvalóan azok ismeretében kell kialakulnia, és támaszkodnia kell és illik is rájuk. Fontosnak tartom tehát itt megjegyezni, hogy a mintegy 30 ezer fős létszámú Szegedi Tudományegyetemnek a Bölcsészettudományi Kar – a maga csaknem 6000 fős hallgatói létszámával – az egyik legnagyobb egysége, mint ahogy azt is, hogy a BTK a harmadik évezred elején létrejött „új”, integrált szegedi intézménynek kétségtelenül az egyik „legstabilabb alakzata”.

A stabilitás ebben az esetben természetesen sok mindenre vonatkozik: feltételezi, hogy a korábbi időszakban kialakult struktúra szilárd, s hogy nagyobb megingások nélkül meg tudja tartani a korábbi elemeket, de képes arra is, hogy újakat fogadjon be. Jelenti egyúttal azt, hogy az egyetemek sok évszázados fejlődésének (és a szegedi egyetem kolozsvári és szegedi hagyományainak) megfelelően a bölcsészettudományok területe továbbra is szilárd pozíciókat foglal el a mai oktató- és kutatómunkában. De tanúskodik arról is, hogy a kar korábbi vezetői az elmúlt két évtizedben olyan munkát végeztek, mely e stabilitást képes volt biztosítani, és megteremteni a szükséges egyensúlyt az oktatói és a tudományos tevékenység, az adminisztráció munkája és az egység gazdasági – pénzügyi bázisa között.

Ez a stabilitás azt is jelenti, hogy karunk – a 90-es évek első jelentősebb felsőoktatási megrázkódtatásait és felsőoktatás-átalakítási kihívásait követően – képes volt alkotó módon alkalmazkodni a megjelenő külső és belső nyomáshoz. Fontosnak tartom azonban kiemelni, hogy a stabilitás jelen esetben nem egy statikus állapotot jelöl csupán, hanem kiszámíthatóságot is feltételez. (Az instabilak tűnő elemeket döntően az elmúlt évtizedekben nem a kar működése produkálta, hanem a képzési rendszer – és általában véve a magyar oktatáspolitikai, illetve az „európai felsőoktatási térség” mozgásai által keltett átalakulások és hullámverések vitték – és viszik – bele ebbe a rendszerbe.)

A nyolcvanas évek végének változásai az egyetemeken (a szegedi bölcsészettudományi karon is) érlelődtek, melynek során feltételezték nem csak a külső, de a felsőoktatási szférán belüli átalakulásokat is. Számos olyan általános javaslat fogalmazódott meg akkor, melyek később megvalósultak, de olyanok is, melyeknek megvalósítása még mindig folyamatban van, köztük több olyan elképzeléssel, amelyeknek a megvalósult változata nem, vagy nem a várt mértékben hozta meg a korábban remélt eredményeket.

Nem áll itt szándékomban történeti visszatekintésbe bonyolódni, de annyit fontosnak tartok leszögezni, hogy a felsőoktatási integrációs folyamatok, melyek a BTK-t is közelről érintették, és amelyeknek a kar és vezetése az elmúlt időszakban rendre aktív és tevékeny részese volt, több fázison jutott keresztül, és nyilvánvaló, hogy még közel sem értünk a folyamat végére. Kezdetben – emlékezzünk rá – a (kívülről egyre erőteljesebben és nem mindig diszkréten szorgalmazott) „integráció” olyan volt, mint az ugyancsak kiemelten támogatott „regionalizmus”: vagyis az érintettek közötti együttműködésnek azt a minimális szintjét jelentette, amivel még hozzá lehetett jutni a beígért külső forrásokhoz.

Ma már ezen az időszakon túl vagyunk, és kezdetét vette egy mélyebb átalakulás, mely érintette szakterületünk egészét: az oktatás szerkezetét, a tudományos minősítés korábbi gyakorlatát, a kari „humán erőforrás” gazdálkodást. Nőtt a kari önállóság, nagyobb lett a mozgástér és ezzel együtt nagyobb lett a felelősség is, miközben a kar sérülékenyebb lett, s az egymást követő kari vezetőknek számos konfliktushelyzetet kellett megoldaniuk.

II.2./ Az SZTE BTK működésének belső jellemzői

Amikor arról beszélünk, hogy a szegedi bölcsészkar szilárd alakzat, és hogy szakmai, adminisztratív és gazdálkodási szempontból is stabilitást mutat, akkor egyúttal el kell tudnunk helyezni ezt a teljesítményt az elmúlt évek kihívásainak kontextusában is. Tudnunk kell, hogy mindez a hallgatói létszám megsokszorozódása mellett következett be – ráadásul úgy, hogy a kar oktatóinak száma mindössze alig néhány fővel emelkedett. Nyilvánvaló, hogy ez a helyzet megkövetelte az oktatói munkavégzés hatékonyabbá tételét, és aligha kétséges, hogy mindez az oktatói terhek alapos növekedésével járt.

Közben fokozatosan átalakult a karon az oktatás szerkezete, s a dolgok természetéből következően a régebbi és az újonnan bevezetett formák rendre egymással párhuzamosan „éltek” és működtek, nem kis kihívást jelentve az oktatók, a hallgatók és a kari adminisztráció számára egyaránt. Ezzel egy időben új szemléletnek kellett meghonosulnia az értékelési rendszer területén: immár – öt év elteltével – a 2007/2008-as tanév vége felé közeledve, megállapíthatjuk: sikerült kialakítani egy nem tökéletes, de működőképes kredit-rendszert.

Nem kis erőfeszítések árán (és újabb párhuzamosságok mellett) ebben a tanévben karunkon is beindult az ún. „bolognai típusú” kétciklusú képzés. Az első év alapján talán még korai a tapasztalatokat összegezni, és nehéz messzemenő következtetéseket levonni: számos kérdés fogalmazódik azonban meg, melyekre adekvát válaszokat kell találnunk a továbbiakban. (Erre a későbbiekben még visszatérek).

Igen megnyugtató, hogy az elmúlt időszakban létrejött, majd tovább fejlődött a doktori képzés új struktúrája, melynek eredményeképp karunk is elfoglalta és stabilizálta a helyét a tudományos minősítés új rendszerében. Ma a szegedi bölcsészkaron – a legkiválóbb hagyományok folytatásaként –

elismert tudós oktatók vezetésével, a kar hagyományaihoz méltó, elismert tudományos képzési tevékenység folyik.

Láthattuk azt is, hogy miközben sikerült megőrizni a karnak korábban tekintélyt biztosító szakok működőképességét, a BTK nyitott volt az új képzési formák és az új szakok indítása tekintetében is: megjelent tehát, és felelősségteljes támogatást kapott a kar életében az innováció is. (Úgy vélem, hogy a várhatóan élesedő intézményközi verseny következtében az innováció lehetőségeire a következő időszak kari vezetésének nagyon erőteljesen kell majd koncentrálnia.)

Fokozatosan (a 90-es évek közepétől) jött létre a kar mai, intézetekre és tanszékekre épülő szerkezete. Az intézetek létrehozásának programja beváltotta a hozzá fűzött reményeket (a nagyobb egységek az adminisztráció, az oktatás és a kutatás terén is könnyebbé tették a működést), s egyetértek azzal a megközelítéssel, hogy ebben a rendszerben a tanszékeknek továbbra is a tudomány és az oktatás területén megnyilvánuló szakmai szabadság, sokszínűség és felelősség szervezeti leképezéseként van elsősorban küldetésük. Fontos volt (és lehetett) látni, hogy a Bölcsészettudományi Karnak jól képzett, hatékony, oktató- és hallgatóbarát adminisztrációja van. A napjainkra kialakult rendszer (ismereteim szerint 10 intézet, 35 tanszék, 31 szak és 23 speciális képzés) stabil, versenyképes és továbbfejleszhető.

A bekövetkezett alapvető változások (elsősorban az a körülmény, hogy a felsőoktatásba a korábbi időszakhoz képest tömegek léptek be) feltételezték, hogy a kar befogadó-képessége – fogalmazzunk így: „kubatúra-helyzete” – kezdte elérni a kritikus szintet. A rendelkezésre álló korábbi keretek nem voltak képesek színvonalas körülmények között befogadni a megnövekedett hallgatói létszámot. Az elmúlt esztendőben a helyiség-gazdálkodással kapcsolatos kérdések az egymást követő kari vezetések elsődleges problémái közé tartoztak. Ma azt láthatjuk, hogy a következetes munka elérni látszik a célját, a „kubatúra-helyzet” és ezzel együtt az oktatás feltételei jelentősen javultak. E területen tehát karunkon, jelentős egyetemi segítséggel is, kétségtelenül figyelemre méltó eredmények születtek az elmúlt hat esztendőben (elsősorban a kari könyvtárak kiköltöztetésével, a TTIK-s tanszékek távozásával és a tantermek jó részének átadásával) következtek be a kedvező változások, olyannyira, hogy ma a felújított-megújult Bölcsészettudományi Karon megvannak – határozottan állíthatom, hogy sokkal inkább, mint számos nyugat-európai egyetemen – a színvonalas és kulturált oktatás „kubaturális” feltételei.

A mostani „állapot-felmérés” szerint tehát elmondható, hogy az SZTE BTK az integrált egyetemnek egy olyan egysége, mely az ország bölcsészettudományi karaival versenyképes lehetőségekkel és magas szintű szellemi potenciállal rendelkezik, szilárd szerkezeti váza, stabil és munkáját jól végző adminisztrációja és megbízható gazdálkodása van.

A Bölcsészettudományi Kar korábbi vezetői közül Berta Árpád 1999-ben négy kifejezésben foglalta össze a kar vezetésével kapcsolatos elképzeléseit: folyamatosság, kiszámíthatóság, hagyományos értékek és nyitottság. Valószínűleg ennek (a folytonosságnak és az elmúlt években végzett igen színvonalas munkának) is köszönhető, hogy a mai bölcsészkar internetes portálja olyan önmeghatározást adhat, mely szerint az SZTE BTK az a hely, „ahol hagyomány és modernség találkozik”. A következő időszakra a fenti kulcsszavak mellé hozzá szeretném tenni és kiemelni az innováció jelentőségét, és hozzá kell tennem a verseny fontosságát.

II.3./ Az SZTE BTK, az Egyetem és a Karok közötti együttműködés

II.3./1./ Egyetemi szint

A Bölcsészettudományi Kar egyetemi szinten a hagyományainak megfelelő tekintélyt mondhat magáénak, és az egyetemi vezetéssel többnyire jó és kiegyensúlyozott munkakapcsolatokat alakított ki. Abban, hogy a BTK-t az új egyetem szilárd egységeként tarthatjuk számon, az egyetemi vezetés kooperációjára és hathatós segítségére is szükség volt.

Egyetemi szinten – mindenesetre kívülről nézve úgy tűnik – befejeződött a felsőoktatási integráció, de legalábbis lezárult annak egy nagy szakasza. Az intézményeken – jelen esetben a Szegedi Tudományegyetemen – belül azonban az integrációs folyamatok még nem jutottak el a nyugvópontra, és további – hangsúlyozom, valamennyi lehetséges érdeket figyelembe vevő – finombeállításokra lehet még szükség. Az egyik fontos feladata a következő időszak dékáni vezetésének, hogy ezt a folyamatot az elődeihez hasonló gondossággal, következetességgel, tárgyalásokkal, kompromisszum-készséggel és szükség esetén a kar érdekeit szem előtt tartó határozottsággal végigkísérje.

Úgy vélem, hogy a felsőoktatásban – a Bölcsészettudományi Karon is – az elmúlt időszak, főleg kezdetben, döntően az alkalmazkodásról szólt. Ha áttekintjük az utóbbi esztendő tapasztalatait, akkor azt látjuk, hogy az intézményen (az integrált egyetemen) belül fokozatosan kialakult egy olyan új szerkezet, mely az integrációt követően az erők decentralizációját illetve dekoncentrációját – vagy ha úgy tetszik, a karok szintjén való „újra-koncentrálását” mutatja. Az egyetemi szerkezet már említett „finombeállítása” számos esetben a korábbi kompetenciák és feladatok megerősítését és fejlesztését, több esetben kompetenciák újradefiniálását illetve új kompetenciák létrejöttét feltételezi.

Világosabbak lettek a viszonyok, megnőtt a mozgástér, új érdekviszonyok alakultak ki vagy fogalmazódtak meg markánsabban, új lehetőségek és új konfliktushelyzetek jöttek létre, a karok előtt új típusú kihívások jelentek meg, miközben a korábbinál önállóbb, „régi-új” alapegységek sérülékenyebbek is lettek. A következő esztendőben fog eldőlni, hogy eljutottunk-e az új integrált egyetem optimális szerkezetéhez, és hogy ebben a szerkezetben a Bölcsészettudományi Kar hogyan tudta, tudja magát pozícionálni.

Nyilvánvaló, hogy a kari önállóság növekedése egyszerre segítheti az innovációt, és teremthet kedvező feltételeket ahhoz, hogy „bemerevítsen” már kialakult struktúrákat. A kialakult helyzet a korábbinál jóval nagyobb karok közötti együttműködést kínál: ugyanakkor úgy vélem, hogy a karok közötti új típusú együttműködésnek előfeltétele a karok integrált egyetemen belüli identitásának megteremtése. Az e téren elért eddigi eredmények arra engednek következtetni, hogy az együttműködésnek ebben a formájában – oktatási és kutatási téren egyaránt – további komoly lehetőségek vannak. Mindenesetre az elmúlt évtizedben fokozatosan túljutottunk azon a szinten, mely az integrációt az együttműködés olyan minimális szintjének tekintette, melynek segítségével még újabb forrásokhoz lehetett jutni (noha ez a megközelítés továbbra sem tűnt el teljesen a gondolkodásunkból).

II.3./2./ Kapcsolat a pedagógusképző karral.

A Bölcsészettudományi Kar és a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar kapcsolata az integráció folyamatában a nyilvánvaló párhuzamosságok következtében különleges természetű. Az elmúlt esztendőben az érkező forrásoknak (valamint a külső és belső adminisztratív kényszereknek) is köszönhetően megkezdődött a képzés tartalmi integrációja – a BTK esetében, a dolgok

természetéből következően ez elsősorban a Juhász Gyula Tanárképző (immár Pedagógusképző) Karral való együttműködés lehetőségeit és imperatívuszait érintette. Nagyon komoly eredménynek látom, hogy a Bölcsészettudományi Kar vezetése igen kemény munkával, de eredményesen győzte meg az egyetem vezető testületeit a tanárképzéssel kapcsolatos álláspontjának helyességéről, és vette ez által sikerrel az intézményi integráció újabb lépcsőfokát.

A kar – és biztos vagyok abban, hogy az egész egyetem – külső megjelenése szempontjából nagyon fontos eredménynek tartom, hogy a kar vezetése sikerrel tartotta egyben és őrizte meg a bölcsészkaron a tanárképzés esetében a szakmai, a tudományos és a továbbképzési területek felelősségét. Ez a nagy kinnal, felelősséggel, feszültségekkel – de ha már belevágtunk – elkerülhetetlenül mélyreható változásokkal együtt járó folyamat azonban még nem ért véget: továbbfejlesztése, elismert és országos szintű versenyképes működtetése a következő évek feladata.

Bizonyos vagyok nem csak abban, hogy a bölcsészkar számos területen együttműködésre van ítélve a pedagógusképző karral, hanem abban is, hogy ez az együttműködés szakmailag megalapozott, s hogy az ország legrégebb pedagógusképző intézményében felgyülemlett és széles körűen elismert tapasztalatok megőrzése és a leghatékonyabb szintű „valorizálása” az egész szegedi „bölcsészeti típusú” képzésnek az érdeke. (A következő időszakban a verseny e bölcsészeti képzések között várhatóan élesedni fog, amiben különösen nagy szükség lesz arra, hogy a Szegedi Tudományegyetem ne „belül” legyen versenyhelyzetben, hanem az országos oktatási és tudományos piacon pozícionálja eredményesen magát.)

Meggyőződésem továbbá, hogy a pedagógusképző karral kapcsolatos együttműködésben a kar eddigi vezetésének törekvései az egész képzés érdekében hatottak, s emellett úgy vélem, hogy a továbbiakban is, ahol csak lehet, az érdekeket kölcsönösen szem előtt tartó, a legjobb megoldásokat kereső, lehető legteljesebb nyitottság lehet a követendő út.

II.3./3./ Az SZTE BTK kapcsolatai az egyetem többi karával

Az egyetem különböző karai között eddig is alakultak ki kapcsolatok, és úgy vélem, hogy a két főbb forma, az interdiszciplináris kurzusok és az átoktatás illetve az áthallgatás segítségével megvalósuló képzések komoly fejlesztési lehetőségeket kínálnak a következő esztendőben. A Bölcsészettudományi Kar ebben a folyamatban kezdettől fogva aktív szerepet játszik, „vevőként” és oktatási programok „kijánlójaként” egyaránt. E tekintetben a tanárképzésben meglévő feladatok természetesen különös súllyal esnek latba. A kialakult helyzet arra utal, hogy a TTIK, az ÁJTK, a GTK, az EüFK és a ZFK partnereként a BTK fontos szerepet játszik a karok közötti együttműködésben.

Tartalmilag mindenképpen úgy tűnik, hogy az interdiszciplináris kurzusok működtetésének tapasztalatai az általános integrációs folyamat egyik pozitív vonását jelentik, és olyan programok körül gyűltek egybe, melyek az érintett karok érdekeinek mentén szerveződtek meg. Ezeknek a kapcsolatoknak az áttekintése, szorosabbra vonása a belső innováció egyik irányát adhatja. Az előrelépéshez nyitottság, szakmai együttműködés szükségeltetik, és előbb-utóbb (persze inkább előbb, mint utóbb) tisztázni kellene az átoktatási rendszer anyagi-pénzügyi feltételeit, aminek elmaradása ennek az ígéretes területnek a további fejlesztését gátolhatja.

II./3./4./ Az SZTE BTK kapcsolatai az Egyetem Központi Könyvtárával

A Bölcsészettudományi Kar kapcsolata a mindenkori központi könyvtárral olyan napi és stratégiai viszony, melyet csak tovább erősíthetett a kar épületének tőszomszédságába költözött imponáló intézmény még erőteljesebb jelenléte, és az általa kínált kiemelkedően jó szolgáltatások, melyeket – szeretnénk hinni – hogy a jelenlegi bölcsészhallgatók ugyanolyan intenzitással használnak, mint a korábbi időszak bölcsészei tették. A bölcsészkar továbbra is a könyvtár „nagyfogyasztói” közé tartozik, és különösen amióta a kar oktatóinak és hallgatóinak közvetlen „keze ügyében” lévő tanszéki könyvtárak – az oktatás számára jelentős és igen hasznos teret felszabadítva – átkerültek a központi könyvtárba, a bölcsészkar „közönsége” még inkább rászorul a könyvtár és a könyvtárban dolgozók segítő közreműködésére. A könyvtárral való folyamatos és jó szakmai kapcsolat fönntartása továbbra is a BTK elemi érdeke, s át kellene tekinteni azokat tartalékokat, és lehetőségeket, amelyek ebben az együttműködésben fellelhetők.

III./ Az SZTE BTK helyzetét és fejlődését érintő általános tendenciák

Amikor a feladatokat meg kell fogalmazni, akkor az általános mozgásokat (a hazai és a nemzetközi irányok tapasztalatait) valamint a helyi sajátosságokat egyaránt figyelembe kell venni. Ha kiindulópontként visszagondolunk arra, hogy a magyar oktatásügyről, illetve a magyar felsőoktatásról 1993-ban készített átfogó OECD-tanulmány milyen következtetésekre jutott, akkor – a jelenlegi helyzet fényében is – talán érdemes röviden utalni néhány főbb, immár ismerősnek tekinthető kérdésre.

A tanulmány, mely elismerőleg szólt a magyar felsőoktatás minőségéről, a doktori képzés színvonaláról és egyéb, az oktatás itt nem részletezendő területeiről, hiányosságként állapította meg, hogy alacsony a felsőoktatásban résztvevők aránya, alapvetően monolitikus, egylépcsős, nem strukturált a felsőfokú képzés, hogy teljességgel hiányzik belőle a versenyképes, modern értelemben vett (vagyis a felsőoktatási intézményekhez kötődő) felsőfokú szakképzés, nem alakult ki a továbbképzés, illetve az élethosszig tartó tanulás struktúrái, és teljességgel hiányzik a modern értelemben vett távoktatás rendszere.

Ugyancsak ebben az időszakban születtek azok a tanulmányok, melyek kiemelték, hogy a magyar felsőoktatás képzési programja nem vagy csak nagyon kevésbé illeszkedik a gazdasági környezet, a munkaerőpiac és az önkormányzati szféra igényeihez és elvárásaihoz. Hogy nincsenek meg a munka melletti tanulás feltételei, hogy a felsőfokú képzés nem eléggé gyakorlat-orientált, a szakmai továbbképzés, illetve az alternáló képzés rendszere továbbfejlesztésre, helyenként kiépítésre szorul. Emellett az európai uniós tagság perspektívájában meghatároztak néhány olyan területet, ahol jelentősebb tartalmi fejlesztésre van szükség, mint az európai tanulmányok vagy éppen a regionális tanulmányok köre.

Azért tartottam szükségesnek minderre utalni, mert az elmúlt időszakban a bilaterális vagy multilaterális pályázatok, programok terén azok az elképzelések, melyek a fenti hiányosságok kiküszöbölését tűzték zászlajukra, kedvező elbírálásra számíthattak (és ezekből a JATE illetve az SZTE is profitálni tudott), s azt is tapasztalhattuk, hogy a 15 esztendővel ezelőtt megfogalmazott hiányosságok jó részét ennek ellenére sem sikerült kiküszöbölni.

A fenti felsorolásból ugyanakkor az is kitűnik, hogy az elmúlt 15 esztendőben történt ugyan ezekben a kérdésekben változás, de aligha vitatható, hogy a többlépcsős képzés még csak a „próbaüzemig” jutott, versenyképessége nincs kipróbálva, a modern értelemben vett felsőfokú szakképzés területén (mely szakképzési hozzájárulást is biztosíthat a szervező intézményeknek) még van mit csinálni, hogy a továbbképzés lehetőségeinek áttekintésében és általában a felnőttképzésben és az élethosszig tartó tanulás területén akadnak még tartalékok, és hogy a távoktatás kifinomultabb rendszere nem tudott még mélyebb gyökereket verni a magyar felsőoktatási kínálatban.

Mindeközben a hallgatói létszám jelentősen növekedett, ami korábbi diplomák devalválódásához vezetett, és csak részben irányult a piacképes, új területek felé: egyszerre sikerült megállapítani, ha tanítani kellett, hogy a létszám túl magas, és ha a fejkvóta alapú finanszírozást néztük, hogy a befolyó állami támogatás túl alacsony. Skizofrén helyzet, különösen, ha arra gondolunk, hogy a már emlegetett felsőoktatásban résztvevők lakossághoz viszonyított arányszáma változott ugyan, de áttörően jobb „helyezést” az értékelő listákon hazánk számára nem hozott. Amikor kísérletet tettem a konkrétabb célok meghatározására, a fenti, meglehetősen sommásan megfogalmazott és korántsem teljességre törekvő megállapításokat is szem előtt tartottam.

A többciklusú képzési rendszertől általában véve azt várják, hogy modernizálja a felsőoktatást, ami ez esetben egyet jelent a társadalmi-gazdasági környezet változásaira és elvárásaira való reagálás képességével, a tanulmányi pályák, a képzési ciklusok egymáshoz való kapcsolódásával és a munka világához való közelítésével. Ideális esetben ez a képzési struktúra nagyobb rugalmasságot, oktatói és hallgatói mobilitást, változatos tanulmányi lehetőségeket, a teljesítmény jobb értékelését és elismerését, magasabb általános műveltséget és több specializációs lehetőséget tételez föl. Ezekre az elvekre épül az Európai Unió új felsőoktatási együttműködéssel kapcsolatos koncepciója.

Mi is tapasztalhattuk, hogy az elmúlt években felgyorsult a „bolognai folyamat” néven ismert, az európai felsőoktatási térség kialakítását célzó oktatáspolitikai direktíva bevezetésének ritmusa: a 2007/2008-as tanévben karunk is fogadhatta az első új típusú oktatásba érkező hallgatókat. Tudjuk, hogy a különböző országok – a szubszidiaritás elve kötelez – különböző módon viszonyultak e folyamathoz: voltak (többen), akik e kérdésben is inkább a fontolva haladás mellett álltak ki, és időt (és eszközöket) láttak szükségesnek az eredményes megvalósításhoz, míg máshol (így hazánkban is) az „éltanuló” lendületével vágta bele az átalakításba.

Mindenestre ténykérdés: eljutottunk abba a fázisba, amikor a „bolognai típusú” többciklusú képzés (természetesen a korábbi – immár „kifutóként” jelölt – képzésekkel párhuzamosan) megjelent és működik a karunkon, s ezzel – tetszik-nem tetszik – e tekintetben új időszámítás is kezdődött. Ennek az új időszámításnak a ritmusa és feltétel-rendszere azonban mintha nem lenne még teljesen világos. Pedig beléptünk a felsőoktatási reform egy újabb, kulcsfontosságú szakaszába.

Nagyon fontos eredménynek tartom, és a kar eddigi vezetésének kiemelkedő munkáját dicséri, hogy a BTK az új rendszerben is megfelelően pozicionált helyzetből indulhat. Ugyanakkor az elmúlt esztendő felvételi eljárással kapcsolatos tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy a megfelelő pozícióért évente újra meg újra meg kell küzdeni, miközben (remélhetőleg) új lehetőségek kínálóznak, új konfrontációkkal is kell számolni. Jelenleg elég nehéz megmondani, hogy miként alakul a felsőoktatás felvételi rendszerének belső struktúrája, s nem sokkal világosabb a kép a finanszírozási rendszert illetően sem.

IV. / Lehetőségek, távlatok, feladatok

Ma egy olyan, átfogó gazdasági, társadalmi és politikai változás-sorozat időszakában vagyunk, amikor a hagyományosnak tekinthető egyetemi értékek felértékelődnek. Tudásalapú társadalomról hallunk, de néha úgy érezzük, hogy az elmúlt időszakban nem minden, a felsőoktatást érintő lépés vitt ebbe az irányba minket. Meggyőződésem szerint továbbra is fontos szerep jut az egyetem, a kar által képviselt értékeknek, és ebben szerepet kell, hogy játsszon a felsőoktatás értékmegőrző értelemben értelmezendő „egészséges konzervatívizmusa”, de olyan időket élünk, amikor ezzel párhuzamosan tág teret kell engedni a felelősségteljes innovációnak. Sőt, úgy vélem, hogy a bölcsészettudományi kar vezetésének az elkövetkezendő időszakban erőteljesen ösztönöznie kell ezt a folyamatot.

Fentebb már utaltam arra, hogy a BTK egy szilárd, országosan és nemzetközileg is ismert és elismert egysége egyetemünknek, a magyar felsőoktatásnak. Úgy vélem, az elmúlt esztendőben ténylegesen bekövetkezett egy olyan stabilizáció, melynek eredményei megérték arra, hogy mind az oktatás, mind a tudomány területén még erőteljesebben forduljon a nemzetközi terület irányába.

Szeretném itt is előre bocsátani, hogy a kar korábbi vezetői által eddig elvégzett munkára a legnagyobb elismeréssel és tisztelettel tekintek. Hozzáteszem, hogy számomra az egyik lényeges kiindulópont, hogy az egyetem minden karának érdeke, hogy egy-egy kara, a saját területén a leginkább versenyképes karok közé tartozzék. Igen fontosnak tartom, hogy a bölcsészkar az egyetem többi karával, mindenhol, ahol ez lehetséges, egymás kölcsönös pozicionálásában is folyamatos együttműködést alakítson ki.

Oktatóinknak, kutatóinknak saját területükön számos külföldi intézménnyel többnyire kiváló szakmai kapcsolatuk van. Úgy vélem, elérkezett az idő arra, hogy ezeket a kapcsolatokat – oktatóink és kutatóink tevékeny közreműködésével és segítségével – a Bölcsészettudományi Kar még határozottabb pozicionálása érdekében is mozgósítsuk. Az egyetem külügyi kapcsolatrendszere hatékonyan szolgálja a kar céljait. Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy karunknak közvetlen kapcsolata is legyen a számunkra stratégiai fontosságú követségekkel, a kulturális, oktatási és tudományos szakdiplomatakkal, valamint a nemzetközi szervezetek – így mindenekelőtt az Európai Unió – a Budapesten megtelepedett külföldi kulturális intézetekkel, és a nagy külföldi és nemzetközi alapítványok magyarországi képviselőivel.

Céljainkat hasonlóképpen szolgálhatja, ha összeköttetésben állunk a külföldi magyar kulturális intézetekkel, a világban egyre több helyen megjelenő oktatási és kulturális szakdiplomatakkal, kapcsolatot tartunk az OKM nemzetközi területe mellett, esetenként, bizonyos konkrét szakmai ügyekben a Külügyminisztériummal is. (Célszerű például részt vennünk az olyan nemzetközi programokban, melyek már léteznek, vagy éppen most alakulnak, mint a szlovéniai euro-mediterrán egyetem.) Véleményem szerint a következő időszakban a BTK nemzetközi kapcsolatainak bővítésével komoly lehetőségek nyílhatnak meg a kar oktatási és tudományos fejlődésében, programok fejlesztése, új források keresése és bevonása terén és általában a kar helyzetbe hozása tekintetében.

IV. 1./ Az oktatási terület

A magyar felsőoktatásban a korábban öt éves, erős felvételi szelekciót feltételező, majd a nyolc féléves, kapukat már létszám tekintetében jóval tágabbra nyitó képzések valójában mesterképzésként működtek, és (joggal) az elitképzés kategóriájába tartoztak. A korábbi képzésnek ezt a jellegét a tömeges képzésre való átállás tartalmában fokozatosan módosította, egyszerűen azzal, hogy az

elitképzés struktúráiba tömegképzési létszámot engedett be. Az új, több ciklusú képzés erre a problémára is megoldást kíván találni. Ha jól csináljuk, úgy vélem, ez nem reménytelen vállalkozás.

Ugyanakkor természetes, de nem árt mégis hangsúlyozni, hogy a korábbi egységes elitképzés első három esztendeje nem azonos az új, 3 éves képzési forma követelményeivel és igényeivel: ez egy más típusú, másféle kompetenciákat adó oktatás, melynek az elitképzés része a mester-szintre, majd pedig a doktori szintre jutók esetében fog csak megvalósulni. Az is nyilvánvaló, hogy e tekintetben a képzési szerkezet változását belső tartalmi innováció kell, hogy kísérelje. Meg kell találni, és át kell tudni adni – és ez természetesen a szakok gazdáinak a feladata – azt a konvertálható tudást, mely az első ciklus befejezését követően is hasznos lehet a hallgatónak, akár mester szinten folytatja, akár más irányba fordul a megszerzett első ciklusú diplomájával.

Az általános folyamatokra fentebb utaltam. Az alábbiakban néhány különös fontosságú területtel kapcsolatban szeretném kifejteni a véleményemet.

IV.1./1./ A többszintű képzés működtetésével kapcsolatos teendők

A./ Az első ciklus (BA). Mindössze egy esztendő tapasztalata áll mögöttünk a beiskolázás terén. A következő időszakban a bölcsészettudományi karok számára is az országos szintű „helyzetbe kerülés” lesz az egyik legfontosabb feladat. Az egyetemi első ciklus (BA) képzéseinek elhelyezése és beindítása 2007-ben megtörtént. Ezzel együtt nyilvánvaló, hogy a folyamat minden évben újra kezdődik, és az intézmények nem (így a szegedi bölcsészkar sem) lehetnek biztosak abban, hogy az esetleges kedvező, vagy éppen elfogadható jelentkezési automatizmusok évente érvényesülni fognak-e az első ciklusra jelentkezők esetében, vagy jelentős visszaesések várhatók. Ez utóbbi sem kizárt, s a szegedi bölcsészkarok minden tőle telhetőt meg kell tennie a kellemetlen meglepetések elkerülése érdekében. Ez a kínálat fenntartása és ahol lehet, annak növelése irányában teendő folyamatos lépéseket tételjez föl, mely a képzési lehetőségek gazdagságát és a minőséget egyaránt szem előtt tartva arra ösztönzi a középfokú oktatásból kilépő, felsőoktatásba készülő hallgatókat, hogy érdeklődésük az SZTE Bölcsészettudományi Kara által javasolt szakok irányába forduljon.

Az első ciklus tekintetében tehát a következő esztendőben folyamatos – és reméljük világos feltételekkel körülhatárolt és korrekt – rivalizálásra lehet számítani elsősorban a hasonló területeken működő hazai felsőoktatási intézményekkel. Talán nem tévedek nagyot, ha úgy vélem, hogy a szakok indításánál felsőoktatás-diplomáciai erőfeszítésekre, szívós tárgyalásokra és az OKM-mel való egyeztetésekre kell felkészülnünk.

Annyi máris egyértelmű, hogy ha a mesterképzési szintre várhatóan a hallgatóknak mintegy 30 %-a lép be (a költségtérítéses belépők köre jelenleg elég nehezen kiszámítható), akkor gondolkodnunk kell azon, hogy az első ciklus diplomáját megszerző, de a mesterképzésből kimaradó hallgatók számára milyen lehetőségek kínálkoznak. (Nyugat-európai tapasztalatok azt mutatják, hogy BA szintű diplomával ott lehet elhelyezkedni, ahol korábban az érettségivel lehetett. Ezért gyakori változat, hogy a hallgatók párhuzamosan két BA-programban vesznek részt, illetve az is, hogy a BA mellett valamilyen gyakorlat-orientált – OKJ-s – felsőfokú szakképzés irányában tájékozódnak.) Fel kell mérni annak lehetőségét, hogy ezeknek a hallgatóknak a számára tud-e, és ha igen, milyen alternatívákat kínálhat a bölcsészkarok modernizációja. A magam részéről nem tartom kizártnak, hogy a fejlesztés irányait tekintve, a nyugat-európai tapasztalatok e kérdésben is hasznosíthatóak lehetnek számunkra.

B./ A mesterképzés szintje. Nyilvánvaló, hogy a következő évek nagyon komoly kihívása a mesterképzések akkreditációja illetve beindítása lesz. E téren a magyar felsőoktatásra, különös

tekintettel a bölcsészettudományi karokra, igen mozgalmas időszak vár. Fel kell készülni arra is, hogy a folyamatokat befolyásoló, de legalábbis orientáló felsőoktatás-politikával találkozunk, és arra is, hogy a felsőoktatás-politika ezekbe a folyamatokba közvetlenül kevésbé avatkozik be.

Köztudott, hogy a magyar felsőoktatás szerkezete túlságosan bonyolult, és a felsőoktatási intézmények száma (relatív aránya) a lakosság létszámához képest meglehetősen (mondhatni pazarlóan) magas. Egy adott felsőoktatási intézmény tekintélyét, stabilitását, hitelességét a karon akkreditált mesterképzések és doktoriskolák határozzák meg. Feltehetően szembe kell majd néznünk olyan törekvésekkel, melyek a mesterszakon való képzés lehetőségét szűkíteni igyekeznek, és csupán egy-két intézményre kívánják alapozni, következésképp máshol elsorvasztani.

A szegedi bölcsészkarnek és vezetésének mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy minél több területen a képzés teljes spektruma alakulhasson ki, melynek eredményeképp fel kell tudni kínálni a tanulóit Szegeden megkezdett hallgatók számára azt a lehetőséget, hogy az egymásra logikusan épülő képzési szakaszokon szakmai és „adminisztratív” törés nélkül végig tudjanak menni. Másrészt olyan szakmai - képzési alternatívát (minőségi programot, különleges tudást, kibontakozási-továbbfejlődési lehetőséget) kell kínálnia, mely az első ciklust más intézményben elvégzett hallgatók számára a szegedi mesterképzéseket vonzóvá teszi.

Ennek érdekében mindenekelőtt el kell érni, hogy minden olyan képzés, melynek ellátására karunkon lehetőség mutatkozik, az SZTE BTK-n elérhető – tehát akkreditált – legyen. Az akkreditációs eljárások döntő részben megindultak, és van, ahol befejeződtek, máshol még folyamatban vannak. A nagy szakok mesterképzési programjai relatív biztonságban vannak. Itt különös figyelmet érdemelnek azok a szakok, amelyek jelenleg mester szinten kevés hallgatóra számítanak, ezért csábítóan tűnik az a megoldás, hogy képzésüket egy-két intézménybe koncentrálják. (Ilyen veszély több területen is fenyegethet, még ott is – pl. a szláv nyelvek, vagy a neolatin nyelvek esetében –, ahol karunk nagy hagyományokkal és kiváló oktatási és kutatási kapacitással rendelkezik.) Úgy vélem, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a szegedi bölcsészkaron ezeknek a szakoknak az oktatása a teljes spektrumban és versenyképes módon megmaradjon.

C./ A doktori képzés. A kar öt doktoriskolája igen magas színvonalú munkát végez, és nyilvánvaló, hogy csakis a doktori képzés teszi teljessé azt a felsőoktatási kínálatot, melyet egy színvonalas felsőoktatási intézménynek nyújtania kell. A doktori képzés tudományos nívója elismert, a doktoranduszok a megfelelő ritmusban jutnak el a disszertáció megvédéséig. Célszerűnek látszik azonban itt is az eddigi tapasztalatok összegzése, és szükség esetén lépéseket kellene tenni a nehézségek kiküszöbölésére. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy az elhelyezkedési lehetőségek beszűkültek, és nehéz – mondhatni egyre nehezebb – olyan irányokat találni, ahol a sikeresen elvégzett munka és a doktori disszertáció eredményei valorizálódhatnak.

Bizonyos területeken bevált gyakorlat, s talán a szegedi bölcsészkaron is (természetesen, ez a témától is függ) megfontolandó a társirányítású (azaz a kettős, egy külföldi doktor iskolával illetve témavezetővel közös irányítású) doktori programok vállalása illetve bátorítása.

Ismereteim szerint egyre több a „pályaelhagyó” PhD doktor, s úgy vélem, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy az arra érdemes ifjú kutatók továbbra is kapcsolódni tudjanak ahhoz a tudományos közegehez, ahol munkájukat eddig végezték. Ebben a karnak is megvannak a maga feladatai, melyeket az eddigi dékáni vezetés is, kapcsolatrendszere és anyagi lehetőségei mértékében, igyekezett felvállalni. Ennek a hozzáállásnak a következetes folytatását a magam részéről is fontos feladatnak tekintem.

IV.1./2./ A BTK és a tanárképzés kérdése

A tanárképzéssel kapcsolatos problémákra már más helyen is utaltam, s azért tartom szükségesnek, hogy ismét szó essék róla, mert hangsúlyozni szeretném, hogy nézetem szerint a tanárképzést a Bölcsészettudományi Kar következő vezetésének is stratégiai fontosságú területként kell kezelnie. Az elmúlt esztendőben kialakult szerkezet e téren biztosítja a tudományos, az oktatási és a képzési terület teljes vertikumának működését, mely stabilizálja a hozzá kapcsolódó szakok helyzetét, és melynek segítségével Bölcsészettudományi Kar az egyetem többi karának az egyik legfontosabb szolgáltató egységévé válik.

IV.1./3./ Új formák keresése az oktatásban

A meglévő, továbbra is magas színvonalúnak remélt, jó értelemben vett „tradicionális” , szilárd tudományos alapokra épülő hagyományos oktatás lehetőségét adottnak vesszük, amiből természetesen az is következik, hogy annak fenntartása, feltételeinek biztosítása a kar vezetésének alap feladatai közé tartozik, és – a fentiekben már esett szó róla – ezek a BA, majd mester szintű programok karunk oktatási tevékenységének gerincét alkotják.

Ugyanakkor mindenki számára világos, hogy napjaink tudáspiaca” mind gyakrabban érdeklődik olyan képzések iránt, melyek tartalmilag átlépik a „klasszikus” kereteket, és több kar, esetleg több intézet vagy éppen intézmény összefogásának eredményeképp jönnek létre, illetve lesznek akkreditálhatók.

Amennyire a Bölcsészettudományi Karhoz tartozó területeken lehet, szem előtt kell tartanunk azt is, hogy a gazdasági környezet, a város, a régió milyen típusú képzések illetve szakemberek iránt mutat érdeklődést, mi az, aminek segítségével közvetlenebbé és élőbbé tehetnénk a munkaerőpiaccal való kapcsolatunkat. Tudjuk, e téren a felsőoktatás sajátos helyzetben van: a különböző szakok iránt a közelmúltban megnőtt, és folyamatosan magas szinten tapasztalható kereslet igen gyakran nincs közvetlen összefüggésben a munkaerő-piaci igényekkel, és számos „divat-szakon” is túlképzés mutatkozik. Végig kell gondolnunk, hogy a következő időszakban a szegedi bölcsészkar milyen stratégiát válasszon a képzési formákat, illetve a szakokat érintő oktatási innováció területén.

Úgy vélem, hogy meg kell próbálnunk tudatosan alkalmazkodni a külső kihívásokhoz, amely ugyanakkor nem jelentheti a múltó divat irányában való kritikátlan elmozdulást és a kar eddigi munkájával összeforrt minőség feladását.

A/ A képzési kínálat gyarapodása belső források segítségével. A BTK-n eddig is beindultak és kézzel fogható eredményekhez vezettek olyan folyamatok, melyek a kar képzési kínálatának gazdagodását eredményezték, és olyan új szakok létrehozásához vezettek, melyek iránt az oktatási piacon és munkaerőpiacon egyaránt mutatkozott érdeklődés. Több évtizedes hagyományokról van itt szó, hiszen gyakran ízben láthattuk, hogy az adott szak belső szakmai logikájából organikusán fejlődött ki egy-egy új terület, mint amilyen volt (csak a példának okáért említem és nem a teljesség igényével azt a folyamatot, amelynek eredményeképp a latin-amerikai tanulmányokból miként „nőtt ki” a hispanisztika, vagy a kortárs történeti programból éppen az európai tanulmányok szakirány). De ugyanezt tapasztalhattuk a későbbiekben a magyar nyelvi és irodalmi intézet keretében kialakuló (és egyben a Budapesti Média Intézettel való együttműködése következtében speciális struktúrát kiépítő) média-szakkal, vagy éppen születésekor az Angol-Amerikai Intézethez kötődő hungarológiai szakirányultság esetében. A karon belüli – különböző intézetek és tanszékek közötti – együttműködésben rejlő erők mobilizálásával ugyancsak új képzési programok alakíthatók ki. Az ilyen irányú innovációt a kar vezetésének célszerű a továbbiakban is bátorítani.

B./ A képzési kínálat növelése az SZTE Karai közötti együttműködéssel. Úgy vélem, hogy az interdiszciplináris szakok kidolgozása és beindítása az új egyetemi szerkezet által kínált egyik fontos lehetőség az új oktatási programok beindítására. Egyetemünk különböző karain egymást kiegészítő kompetenciák vannak, és bizonyos esetekben ezek az interdiszciplináris szakok az oktatási piac és a munkaerőpiac érdeklődésével is találkozhatnak. Ilyen programok ma is vannak, a legnagyobb sikert talán az Európai Tanulmányok – korábban a bölcsészkarhoz kötődő, ám végül is a megfelelő feltételek biztosítását vállaló jogi karon kibontakozó – programja aratta. Túl azon a szolgáltatáson, amelyet a BTK a tanárképzés terén a többi kar számára nyújt, és nyújtani fog, komoly tartalékokat látok az interdiszciplináris szakok beindításában, illetve működtetésében az AJTK-val, a TTIK-val és a GTK-val is. Tudatosan szeretném keresni annak lehetőségét, hogy ilyen típusú szakok megjelenhessenek a kar képzési kínálatában. Nyilvánvaló, hogy ennek szakmai, szerkezeti és pénzügyi feltételei vannak, melyeknek tisztázása azonban mindenképpen megéri azt, hogy újabb perspektívák nyíljanak az együttműködés irányába.

C./ A képzési kínálat növelése a felsőfokú szakképzés irányában. A többciklusú képzés bevezetése számos területen jelent a felsőoktatás, és a benne forgolódó hallgatók számára újabb kihívásokat. Az alapvetően elmélet orientált három ciklus az egyetemi képzésben különösen bizonytalanná teheti az első szakaszt (BA) sikerrel elvégző, de a második ciklusba be nem jutó hallgatók munkaerő piaci lehetőségeit. A BA esetleges duplázására való törekvés mellett előtérbe kerülhet az olyan felsőfok szakképzési programok irányába történő elmozdulás, mely gyakorlat-orientált jellegű, és természetéből következően az egyetemi első ciklusnál sokkal inkább a munkaerő piac igényeit szem előtt tartó képzési forma. A felsőfokú szakképzés (un. OKJ-s képzés) bevezetésére a 90-es évek második felében a JATE részvételével is történtek kísérletek, melyek nem múltak el nyomtalanul. Bizonyos vagyok abban – a nemzetközi tapasztalatok is ezt igazolják – hogy az egyetemekre települő (azok szakmai védőernyője, tekintélye alatt fejlődő és minőségelvű megközelítését elfogadó) felsőfokú szakképzéseknek a továbbiakban is van létjogosultsága, és a terület fejlesztése mindenképpen tanulmányozandó. A felsőfokú szakképzések indítása emellett lehetőséget kínál plusz források (szakképzési hozzájárulás) bevonására, és – a közhiedelemmel ellentétben – bölcsészeti területen is számos kifutási lehetőséget biztosíthat. A szegedi bölcsészkarra érkező hallgatók számára mindenképp bővítheti a választási lehetőségeket. Felsőfokú szakképzési programok emellett indulhatnak karok közötti interdiszciplináris megközelítésben és nemzetközi kooperációban is.

D./ A képzési kínálat növelése a gyakorlatorientált képzések irányában. A magyar felsőoktatásból a bölcsészeti területen szinte teljesen hiányoznak a gyakorlat-orientált mester szintű, vagy éppen posztgraduális programok, melyekre meggyőződésem szerint nagy szükség lenne, és amelyek nagymértékben segíthetnék az oktatás, a munkaerőpiac illetve a gazdasági környezet fokozottabb kapcsolatát. Abban az esetben, ha ez a képzési forma a magyar rendszerből hiányzik (addig is, amíg esetleg lesz) az intézménynek megvan a lehetősége arra, hogy nemzetközi kapcsolatrendszere segítségével, annak programját adoptálva és adaptálva ilyen képzéseket felvegyen a kínálati közé. Az ilyen képzés, az eddig kialakult gyakorlat szerint lehet idegen nyelvű, kétnyelvű és magyar nyelvű. Úgy vélem, e területen is fel kell mérni a lehetőségeket, és meg kell fontolni, hogy a bölcsészkar esetleg vállalkozik-e ilyen szakok indítására.

E./ A képzési kínálat növelése a programok erőteljesebb nemzetközi kooperációja útján.

A hazai és nemzetközi tapasztalatok egyaránt azt mutatják, hogy a különböző országokban lévő, egymással kapcsolatban lévő felsőoktatási intézmények törekszenek arra, hogy képzésüket – és ezzel diplomájukat – harmonizálják, hogy lehetővé tegyék az intézményeik közötti irányított hallgatói mobilitást, s hogy ennek eredményeképp közös diplomát adjanak ki. Ez a változat immár Magyarországon is mind elterjedtebb gyakorlat (pl. a tolmácsképzések, nemzetközi tanulmányok területén). Érdemes lenne áttekinteni, és megfontolni, hogy ott, ahol már színvonalas szegedi képzés

van, milyen módon lehet (és érdemes-e) „internacionálissá” tenni, illetve, hogy milyen új, eleve nemzetközi együttműködésben, kettős (vagy ha úgy tetszik társult” diplomák előkészítésébe érdemes belekezdeni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezeken a területeken az ilyen kettős hitelesítésű (tehát honosításra nem szoruló) diplomák (és szakok) iránti érdeklődés jelentős.

F./ A képzési kínálat további gazdagítása és a hallgatói mobilitás. Egy adott képzés vonzerejét a hallgatók számára jelentősen növeli, ha a hallgatói mobilitásra nagyobb lehetőséget kínál. Az egyetemen és karunkon működő Erasmus-programok és az intézmények közötti együttműködések mindegyike kitűnő lehetőségeket nyújtanak, ugyanakkor fontosnak tartom, hogy ezt a kínálatot még hatékonyabban állíthassuk a karunkon folyó képzések szolgálatába.

G./ A képzési kínálat növelése a nyelvtanulási lehetőségek támogatásával. Az új képzési szerkezet, mivel automatikusan nem jelenik meg benne az idegen nyelv (vagy egy újabb idegen nyelv) tanulásának igénye, a hallgatók egy részénél azt eredményezheti, hogy szerény nyelvtudással érnek el az első, vagy a második ciklusú diploma megszerzésének küszöbére. Az elmúlt időszakban rendre azt tapasztaljuk, hogy a nem szakos hallgatók aktív nyelvtudása gyakran akadály (vagy előbb-utóbb akadályává válik) a szakmai kibontakozásnak. A BTK már eddig is a nyelvórákat kredit-pontokkal elismerő és az Idegennyelvi Kommunikációs Intézet közreműködésével a hallgatói számára nyelvórákat biztosító egységek közé tartozott. Úgy vélem, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy hallgatóink nyelvtanulási lehetőségei – és effektív nyelvismerete javuljon.

A fenti elképzelések természetesen csak a gondolkodás fő irányait határozzák meg, és külön-külön is tovább finomítandók. Meggyőződésem, hogy az új szakok, illetve az új formák keresése és bölcsészkar adaptálása nagy mértékben növelheti a szegedi Bölcsészettudományi Kar vonzerejét.

IV.2./ A tudományos terület, kutatás

IV.2./1./ A kari tudományos tevékenység lehetőségei és néhány jellemzője

Aligha mondok újdonságot azzal, ha bevezetőként kijelentem, hogy az SZTE BTK, szakterületén a magyar tudományos élet egyik meghatározó intézménye. Egy bölcsészkar vezetői koncepció összeállításakor nem hiányozhat a karon folyó tudományos tevékenység fontosságára való utalás, még akkor sem, ha alapigazságok hangsúlyozásának tűnik, amit ezzel kapcsolatban mondanunk kell. Szólni kell róla azért is, mert a művelődéspolitikai – és általában véve a politika – előszeretettel hivatkozik a tudomány fontosságára, beszél „tudás alapú társadalomról”, „tudásiparról” a tudományos műhelyek kiemelkedő jelentőségéről. Anélkül, hogy a döntéshozók jó szándékát kétségbe vonnánk, el kell itt mondanunk, hogy eközben a tudomány támogatására a nemzeti összjövedelemnek elenyésző százaléka jut, és gyakran igen nagy nehézségekbe ütközik a tudományok színvonalas műveléséhez szükséges feltételek megteremtése.

Az európai uniós csatlakozásunkat követően különösen gyakran találkoztunk azzal a retorikával, mely a tudományos területre is új források bevonásának lehetőségével kecsegtetett. Ma már tudjuk, hogy ha ez meg is történik, alapvetően nem a társadalomtudományok forrásait fogja jelentősen növelni, hanem – talán alapvetően érthető módon – a gazdasággal, az iparral legszorosabb és legközvetlenebb kapcsolatban lévő területekre érik. A bölcsészettudományi karokhoz kötődő szakterületek művelése – tetszik - nem tetszik – alapvetően az állam feladata kell, hogy maradjon a külső (gazdaságból, szponzorációból érkező) források bevonásának lehetősége korlátozott. Korlátozott, de nem teljesen lehetetlen. Megválasztásom esetén kísérletet tennék arra, hogy ennek lehetőségét is fölmérjük.

Továbbra is számítani lehet viszont, és kell is, a tudományos kutatásra elkülönített állami forrásokra (OTKA, FKFP, Pro Renovanda, stb.) melyeknek megszerzésében a kar kutató oktatói eddig is jeleskedtek. Ugyancsak fontos lehetőség a nemzetközi kutatási programokba való bekapcsolódás, valamint az, hogy a különböző tudományos kutatói ösztöndíjak tekintetében a kar jól szerepeljen. A K+F lehetőségek kihasználása a tudományos műhelyek – tehát az egész kar – elemi érdeke.

Egy dékáni vezetésnek a kar tudományos életének tartalmi működésébe szakmai szempontból természetesen nincs beleszólása. Van azonban feladata abban, hogy megpróbálja tudományos kutatóit a saját lehetőségeivel és eszközeivel még inkább „helyzetbe hozni”, van szerepe abban, hogy segítse a tudományos publikációs tevékenységet, a szakmai tudományos utakat, a konferenciák szervezését, és örködjön azon is, hogy a karhoz kötődő tehetséges fiatalok számára – lehetőségei szabta korlátok között – munkájuk végzéséhez támogatást nyújtson. A kar vezetése eddig is ezt tette, és meggyőződésem, hogy ezzel a gyakorlattal a továbbiakban sem szabad szakítani, mint ahogy megtartani célszerű a jelenlegi dékáni vezetés olyan, a kari tudományos életet fókuszba állító kezdeményezéseit is, mint amilyen a kari „Tudomány napja” program.

IV.2./2./ A kari tudományos diákköri tevékenység

Noha úgy vélem, hogy a kari diákköri munka a hallgatói élet egyik legfontosabb területe, hagyományai és a Bölcsészettudományi Karra e területen váró külön feladatok miatt célszerűnek látom itt említeni. A folyamatos és következetes tehetséggondozó tevékenység a bölcsészkar egyik legfontosabb, hagyományosan jól működő területe.

A következő OTDK bölcsész szekcióját – mint ismeretes – az SZTE BTK rendezi. Olyan lehetőség és seregszemle ez, melynek során nem csak a diákköri dolgozatok, szerzőik és irányítóik kerülnek reflektorfénybe, hanem a kar tudományossága, tudományszervezési potenciálja is. A program sikere egyben a kar és az egyetem hírnevének öregbítését is hozhatja, miközben új lendületet adhat a diákköri mozgalomnak.

A kari vezetésnek azonban ettől a kiemelkedő lehetőségtől függetlenül is mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a diákköri munka színvonala hosszabb távon is szilárd maradjon és meglegyenek a fejlesztés lehetőségei.

IV.3./ A humán erőforrásokkal való gazdálkodás

IV.3./1./ A kar oktató és kutató munkatársai.

A Bölcsészettudományi Kar oktatóival és kutatóival kapcsolatban elmondható, hogy többségükben a munkájukat magas szinten végző, magasan kvalifikált szakemberekről van szó, akik az oktatásban és kutatásban egyaránt helytállnak, s akiknek szakmai tevékenységét országos szinten és nemzetközi területen is többnyire magasan jegyzik. Világos, hogy az a bizonyos „tudás alapú társadalom”, amelyről annyi szó esik (noha gyakran úgy érezzük, hogy az intézkedések mintha nem mindig abba az irányba mutatnának), nem létezhet az universitas-t alkotó színvonalas oktatói gárda nélkül. Az elmúlt években előrelépés történt abban, hogy karunk oktatói közül többen szereztek PhD és akadémiai doktori fokozatot, és növekedett a habilitáltak aránya is. Hangsúlyoznunk kell, hogy a kar habilitált és nagydoktor tudósi közössége igazán akkor jelent komoly támogatást az intézmény számára, ha tudományos tevékenysége iskolateremtéssel, nemzetközi szakmai együttműködéssel és az azokból következő kiemelt lehetőségekkel, valamint pályázatok elnyerésével jár. Vagyis akkor, ha a kar tudósai egyben olyan személyiségek is, akik „fazont adnak” a karon folyó oktató- és kutatómunkának.

Több vezető oktatónk ment illetve készül nyugdíjba, és egy felelősségteljes dékáni vezetésnek minden lehetséges eszközt meg kell ragadnia annak érdekében, hogy tapasztalatuk, tudásuk ne vesszen el a kar számára, hanem továbbra is érvényesülhessen. Ugyanakkor emberileg pótolhatatlan és szakmai szempontból is igen nagy veszteségeket jelentett számunkra és a kar számára is, hogy a sajnálatos elhalálozások miatt az elmúlt időszakban kiváló oktatók távoztak körünkől. A kar színvonalas működtetéséhez és fejlesztéséhez elengedhetetlen az akadémiai doktorátussal, illetve a habilitációval rendelkező oktatók számának a növelése. Egy felelős kari vezetésnek meg kell tennie mindent annak érdekében, hogy saját oktatóink mihamarabb átlépjék ezt a küszöböt, és szükség szerint gondoskodnia kell arról is, hogy magasan kvalifikált szakembereket hozzon a karra. A humán erőforrás gazdálkodásnak része az is, hogy ha a kar vezetése a következő esztendőkre előretekintve anticipál és koncepciózusan igyekszik tervezni, áttekintve a kar életében elkerülhetetlenül bekövetkező változásokat.

Noha tudományos műhely és iskola nincs akadémiai doktor professzor nélkül, azt sem szabad elfelednünk, hogy a munkáját lelkiismeretesen végző, megbízható és törekvő, tekintélyes közepgeneráció és tehetséges fiatal oktató és kutató nélkül sincs. A karnak létfontosságú, hogy e három, egymást kiegészítő kategória minél nagyobb biztonságban működjön együtt, és hogy kreativitásukhoz, egyéni előmenetelükhöz minden lehetséges segítséget megadjon.

IV.3./2./ A kar nem oktató és kutató munkatársai

A kar működtetésében kulcsszerepet játszó kollégákra az elmúlt időszakban igen nagy terhek hárultak. Egy felsőoktatási reform véghezvitele és helyi adaptálása az adminisztráció számára mindig nagy lelkiismeretességet követelő, emberpróbáló feladat. (És még hol van a reform-folyamat vége?) Ezt a munkát – mely gyakran nem látványos, és igazán akkor vétetik csak észre, ha nincs elvégezve – a BTK hivatalai (mindenekelőtt a Dékáni Hivatal és a Tanulmányi Osztály), valamint a kari oktatást segítő speciális egységek megbízhatóan és színvonalasan látják el.

A mindenkori dékáni vezetésnek tudnia kell, hogy „üzembiztos” és képzett (sőt, mind több specializáltságot, szakértelmet és tapasztalatot ötvözni képes) adminisztráció nélkül egy ekkora intézmény színvonalasan nem működtethető. Oda kell tehát figyelnie arra, hogy a kiemelkedő szintű munkavégzés feltételei az adminisztráció számára is biztosítottak legyenek.

IV.3./3./ A bölcsészkaron tanuló hallgatók

Hallgatóink, akiknek létszáma immár megközelíti a 6 ezret (és sajnos valamelyest csökkenő tendenciát mutat), többnyire nem szoktak a kar „humán erőforrásai” között szerepelni, s ha most itt ebben az összefüggésben is esik szó róluk, az annak is köszönhető, hogy mind gyakrabban kerülünk szembe azzal a kihívással, hogy a karunkra jelentkező hallgatókat a kar felé, majd a magasabb kari képzési formák, vagy éppen a tudományos terület irányában orientálnunk kell, a hallgatói létszámot pedig (a külső feltételek állandó módosulása ellenére, vagy éppen részben azért) tervezni próbáljuk. A hallgató a felsőoktatás „állandó változója”, és aligha kétséges, hogy a felsőoktatás nemes missziójának legfontosabb tárgya. Az elmúlt időszakban a hallgatói létszám megtartásával, illetve növelésével kapcsolatban számos (nem mindig megalapozott) elképzelés látott napvilágot.

Ha elfogadjuk (és minden ellenkező híresztelés ellenére, úgy érzem, el kell fogadnunk) kiindulópontként azt, hogy a jelenlegi (és a jövő) magyar felsőoktatásának a merítési bázisa döntően továbbra is a magyar középfokú oktatásból kerülhet ki, akkor a helyzet korántsem megnyugtató. Tudjuk, hogy az idén a középfokú oktatásba kerülők és a felsőoktatási intézményekbe jelentkezők létszáma között egyre csökken a különbség. Ez középtávon a felsőoktatásba érkezők számának

prognosztizálható esésével is együtt jár. Ennek tudatában is, úgy vélem, hogy a magyar felsőoktatás legfontosabb bázisa továbbra is a magyar középfokú oktatás marad. Ha verseny lesz a hallgatókért (és ez valószínűsíthető), akkor az mindenekelőtt a hasonló profilú magyar felsőoktatási intézmények között – a mi esetünkben a bölcsészettudományi karok és a hasonló területen programokat ajánló más intézmények között – prognosztizálható.

Mindez talán evidenciának tűnhet, de említése azért nem haszontalan, mert számos „déliabos” elképzelés látott a közelmúltban napvilágot arról, hogy milyen számban érkezhettek külföldi, térítéses képzésben részt vevő hallgatók a magyar felsőoktatási intézményekbe. (Érkeztek, érkeznek és valószínűleg nagyobb számban érkezni is fognak, de felelőtlenség lenne azzal számolni, hogy – különösen egy bölcsészettudományi kar esetében – a teljes létszámhoz képest komoly tömegekre, és a kar költségvetését megváltó bevételekre lehessen gondolni.). A fentiek értelmében, ebben a helyzetben is természetesen többféle megoldást célszerű tanulmányozni.

a./ Mindenekelőtt tehát vonzó és versenyképes kínálatot kell Szegedre csábítani a bölcsészetek iránt érdeklődő, magyar középiskolát végzett jelöltek. Nagyon fontosnak tartom, hogy erről a kínálatról idejekorán és széleskörűen tájékoztatást kell adni. Meggyőződésem, hogy a magyar felsőoktatás-politika célja és érdeke nem az, hogy a tehetséges magyar fiatalok jelentős csoportjai tanulmányaikat ne itthon, hanem külföldön kezdjék el.

b./ A vonzó és versenyképes oktatás természetesen feltételezi, hogy az adott intézmény – az első és mesterképzési szinten – külföldi diákokat fogad. Mindent meg kell tehát tennünk annak érdekében, hogy a BTK által ajánlott képzések úgy épüljenek föl (pl. idegen nyelvű konzultációk biztosításával, magyar nyelvoktatással, illetve idegen nyelvű magyarságtudományi oktatás lehetőségének felajánlásával), hogy idegen nyelven is „eladhatók legyenek”. Ebbe beletartozik az is, hogy a bölcsészkar bizonyos kurzusokat más nyelveken (angolul, németül, franciául, olaszul, spanyolul, olaszul – és igény és lehetőség szerint más idegen nyelven) hirdessen meg. Afelől azonban nincsenek kétségeim, hogy az idegennyelvű (elsősorban angol és német) képzések elsősorban a természet-, a műszaki- és az orvostudományok területén indulnak jelentős eséllyel.

c./ Valószínűleg nem jelent komoly létszámnövekedést, de kezdeményezni célszerű, hogy a Magyarországon működő külföldi irányítás alatt álló középfokú intézmények (pl. francia gimnázium, német gimnázium) vagy a nemzetközi érettségit adó intézmények érettségi vizsgáit egyetemünk ismerje el emelt szintű érettséginek.

d./ Mindemellett a Bölcsészettudományi Karnak készen kell állnia arra, hogy alkalmanként, kurzus-szerűen különböző külföldi csoportok számára oktatást szervezzen, valamint arra is, hogy a nemzetközi mobilitási programokban minél több külföldi diákot fogadjon. (E területen a BTK-nak több évtizedes tapasztalatai vannak.)

e./ Ha a magyar középfokú oktatás fentebb említett szűkülő utánpótlás-forrásait nézzük, akkor egyértelmű, hogy a felsőoktatásnak más irányokban is nyitnia kell: ilyen lehetséges irányokat jelenthetnek a felnőttoktatás, az élethosszig tartó tanulás, a szakképzés és a továbbképzés területei. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a már diplomával rendelkező volt diákjaink visszatérjenek karunkra, illetve, hogy olyan programot kínáljunk, hogy a máshol diplomázottaknak kedvük támadjon a szegedi bölcsészkaron gyarapítani ismereteiket.

f./ Az eddigi tapasztalatok már megmutatták, de szembe kell néznünk azzal a körülménnyel is, hogy a fővárosi intézmények, országos beiskolázási lehetőségeik következtében a többi nagy egyetemi központtal szemben helyzeti előnyben vannak, ami némileg torzíthatja a beiskolázási versenyt

feltételeit. Ugyanakkor azonban Szeged regionális központ, sőt a DTM Eurorégió egyik központja, és törekednie kell arra, hogy a regionális vonzáskörben felsőoktatásba készülők számára szinte automatikus jelentkezési célpont legyen.

A várható „hallgatói humán erőforrások” tekintetében tehát úgy vélem, hogy a szegedi bölcsészkarnek alapvetően a magyar és magyarul tudó középiskolásokra, a különböző csatornákon és forrásokból érkező idegen nyelven oktatható hallgatókra kell számítani, és még az eddiginél is nagyobb figyelmet kell fordítani a lehetséges felsőfokú szakképzési programok, a felnőttképzésben és a szakirányú továbbképzésekben résztvevők csoportjának fogadására. A szükséges lépések meghatározása érdekében e lehetőségek felmérésére a közeljövőben mindenképpen szükség van.

IV. 4./ A kari gazdálkodás helyzete

Tekintette a finanszírozási rendszerben meglévő bizonytalanságokra, a kari gazdálkodás területén meglehetősen nehéz átfogó elképzeléseket adni. Túl sok a következő időszakban a változó elem a rendszerben ahhoz, hogy a biztos tervezés reményével lehessen előállni egy vezetői koncepció megfogalmazásánál. Annyi azonban elmondható (reméljük általános) tendenciaként, hogy nagyobb mennyiségben jelentek meg kiszámítható elemek is a költségvetés területén.

Természetes, hogy egy dékáni vezetésnek törekednie kell a bevételi források növelésére, hogy garantálnia kell a kar működőképességét, és hogy következetesen ki kell állnia a kar érdekeinek képviselője mellett. Ezzel együtt a partnereknek e téren is kiszámíthatóságot és korrektséget lehet és kell ígérni és aszerint is kell cselekedni.

Az is bizonyos, hogy a Bölcsészettudományi Kar az elmúlt esztendőben stabilizálta pénzügyi helyzetét, likviditási gondjai nem voltak, valamint hogy a kari vezetés a korábbiaknál jobb kondíciókat tudott kiharcolni magának az egyetemen belül. A kar mintegy 3.5 milliárdos költségvetésében, a saját bevételi részt rendre túlteljesítve, mindössze 2.6Md az állami támogatás.

Ezt a stabilitást a kar jobb kondíciói mellett, a következetes, takarékos és puritán gazdálkodásának is köszönheti. A kar eddigi gazdasági és pénzügyi működésének szerkezete megfelelően bizonyult és bizonyított. Indulásként, a jelenlegi helyzetben, nem látom szükségét annak, hogy ebben egy átgondolt dékáni vezetés kapkodó változásokat eszközöljön. A státus és bér-gazdálkodással kapcsolatban is fenntartandónak vélem az eddigi irányvonalat és megtartandónak a szolidaritás elvét, nagyobb biztonságot nyújtó rendszert. A feltételek behatóbb ismerete nélkül ennél messzebb menni az elképzelések vázolásában felelőtlen hazardírozás lenne.

IV.5./ A technikai feltételek és kubatúra-helyzet

A kar elmúlt években követett felelősségteljes gazdálkodása, az egyetemmel és a TTIK-val való eredményes együttműködése következtében jelentősen tudott javítani helyiséggazdálkodásán. Javultak a technikai lehetőségek is, amelyek a színvonalas oktatás és kutatás elengedhetetlen feltételei. Egy jelentős átrendezési, berendezési és szervezési időszak zárul le ezekben a hónapokban. A meglévő tapasztalatok és az előttünk álló lehetőségek függvényében lehet és kell majd meghatározni a további fejlesztések irányait. Ezzel együtt várhatóak olyan feladatok is, melyeknél a kar lépéskényszerbe kerülhet: ilyen az akadály-mentesítés kérdése, amire várhatóan megoldást kell találni, és át lehet tekinteni a Bölcsészettudományi Kar még komfortosabbá tételére született eddigi terveket, és ki lehet alakítani a fejlesztésre – ha a források megteremthetők – új elképzeléseket is. Itt csupán leszögezni tudom, hogy a BTK dékáni vezetésének a technikai feltételek és a kubatúra-helyzet javítását továbbra

is kiemelt céljai között kell szerepeltetnie. Látva a kar épületeinek állapotát, ha mód nyílik rá, feltétlenül gondolni kell a Petőfi-sugárúti épület rendbetételére is.

V./ Hallgatói kapcsolatok

A Bölcsészettudományi Karon igen komoly hagyományai vannak a hallgatói programoknak, a hallgatói közéleti tevékenységnek. A hallgatók szerepéről a tudományos tevékenységben a diákköri munka kapcsán már esett szó. Nagyon fontosnak tartom, hogy a hallgatók körében is érvényesüljön az a minőség-központú szemlélet, mely hosszabb távon mindannyiunk közös érdeke.

Valószínűleg minden egyetemi polgár arra vágyik – hallgató és oktató egyaránt –, hogy kellemes környezetben jó feltételek között és eredményesen dolgozzon. Az a szerencsés, ha a kar nem csak az órák leadásának (vagy éppen átvételének) helyszíne, hanem egy olyan közösségi tér, mely mindegyikünk számára elfogadható környezetet biztosít. Eddigi munkám, a kulturális és az ifjúsági terület szervezésében összegyűlt tapasztalataim is arra predesztinálnak, hogy mindent megtegyek annak érdekében, hogy a hallgatókkal, a hallgatói szervezetekkel jó munkakapcsolat alakuljon ki. Szeretném, ha jól körülhatárolt, közösen vállalható, közös céljaink lennének. Szeretném minél jobban megismerni a hallgatókat és a hallgatói szervezeteket foglalkoztató problémákat, céljaikat, törekvéseiket.

A vezetői koncepcióban erről azért nem kívánok többet szólni, mert nézetem szerint az együttműködésnek ez tipikusan az a terepe, amelyet az érintettekkel – a hallgatókkal, a hallgatók felelős képviselőivel – együtt, közösen kell áttekinteni, kidolgozni és megvalósítani. Megválasztásom esetén erre azonnal és a legteljesebb nyitottsággal állok készen.

VI./ Régió, Szeged város

Mint ahogy az eddigiekből, illetve az eddigi életútra vonatkozó adatokból kitűnik, az elmúlt évtizedek szorosan kötöttek Szeged városához, a megyéhez és a tágabb régióhoz. Ez az a terület, ahol nagy valószínűséggel karunknak legtöbb volt és jelenlegi hallgatója él, s tudjuk azt, hogy az egyetem mindig is a várossal és tágabb környezetével a legszorosabb kapcsolatban fejlődött és tevékenykedett. Úgy vélem, az SZTE Bölcsészettudományi Kar dékánjának és kari vezetésének ezzel a környezettel, a városban és a régióban lévő oktatási, kulturális és művelődési intézményekkel, vezetőikkel, választott képviselőikkel szoros kapcsolatban kell lennie. Ezért is tartottam szükségesnek itt megjegyezni, hogy megválasztásom esetén a városi és régióbéli partnerekkel talán még az eddigieknél is következetesebben fogom keresni az együttműködés lehetőségét, esetleges új formáit, és a kapott tanácsokat, javaslatokat igyekezni fogom felhasználni a kari munkában.

Dékáni tapasztalatok hiányában valóban nem könnyű minden lényeges kérdésre kiterő koncepciót kidolgozni. Tisztában vagyok azzal, hogy olyan egység vezetésére nyújtottam be pályázatot, melynek eddigi irányítói igen kiváló teljesítményt nyújtottak, és a kar életében és történetében maradandót alkottak. Az eddigi munkám a tárgyalásokra, a lehető legszélesebb körű egyeztetésre, a kollektív bölcsesség rendszeres segítségül hívására szoktatott. A karon napjainkra kialakult – és számomra rendkívül szimpatikus – demokratikus gyakorlat megteremtette a konzultáció hivatalos, félhivatalos, konzultatív és kollegiális csatornáit. Megválasztásom esetén, dékáni munkám során ezzel a lehetőséggel én is a legmesszebbmenőkig élni szeretnék. Azt szeretném, ha munkám élvezné a

hivatalos fórumok, továbbá a kar oktatóinak és hallgatóinak a támogatását is. Úgy vélem – s ennek korábban több ízben hangot is adtam –, hogy a Bölcsészettudományi Karon eddig jó irányba mentek a dolgok. Közvetlen munkatársaim kiválasztásában fontosnak tartanám tehát a folytonosságot, és én is lényegesnek tartom, hogy ebben is tükröződjék a karunkon meglévő többféle szakértelem, és örülnék annak, ha a kar közvéleménye is úgy látná, hogy felelősségteljes és elhivatott kari vezetés vállalta magára a kar irányítását az elkövetkezendő esztendőben.

Szeged, 2008. április 14.

Csernus Sándor

Kari Kurír
A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hírlevele
Kiadja az SZTE BTK Dékáni Hivatala
Felelős kiadó: Dr. Almási Tibor dékán
Felelős szerkesztő: Pereszlényi Gábor pályázati referens
Ezen különszám miatt a következő szám 2008. május 5-én jelenik meg.

Aktuális pályázatok határidő-táblázata

Határidő	Meghirdető	A pályázat célja, címe	Megjel enés helye
2008. ápr 28.	Pro Renovanda	Tudomány az oktatásban	Kurír 205.
2008. máj 16.	Fulbright	Ösztöndíjak	Kurír 208.
2008. máj 31.	Fabini Teofil János A.	Ösztöndíj gyengénlátóknak	Kurír 208.
2008. máj 31.	OMAA	Nyári egyetem	Kurír 208.
2008. jún 1.	UT	Master's programmes	Kurír 208.
2008. okt 12.	Pro Renovanda	Diákok a tudományért	Kurír 205.
Folyamatos	Kanadai Nemzetk. FÜ	Utazástámogatás	Kurír 173.
Folyamatos	XX. Századi Intézet	Kutatások támogatása	Kurír 163.
Folyamatos	OTKA	Támogatások	Kurír 121.
Folyamatos	Média az Emberekért	Riporter kerestetik	Kurír 130.
Folyamatos	OMKPH	Műszaki fejlesztés és trsd.	Kurír 129.
Folyamatos	Illyés Alapítvány	Határon túli magyarság	Kurír 92/122.
Folyamatos	OMAA	Ausztria-Mo. együttműködés	Kurír 114.
Folyamatos	Nyílt Társadalom Alap.	OSI 2000	Kurír 114.
Folyamatos	Soros Al.	Kulturális és művészeti rendezvények	Kurír 100.